

„Az intézmény vezetése spontaneitást nem engedhet meg”*

*Megjegyzések Kiss László volt MSZMP párttitkárhelyettes,
jelenlegi alkotmánybíró írásához*

UNGVÁRY KRISZTIÁN**

Kiss László írásában több kérdésben téved, szelektív módon idéz, illetve hamis látszatot kelt. Cikkének általános fejtegetéseire nem kell reagálnom, annál is inkább, mert nem velem vitatkozik, hanem a szerinte a sajtó által befolyásolt, felületes munkát végző bíróságokkal, beleértve a szerinte tévedésekbe eső strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságát (EJEB), de azt szükségesnek tartom, hogy néhány problémára reflektáljak.

Jellemzőnek tartom, hogy Kiss a húszoldalas, nyolcvanöt pontból álló EJEB ítéletből¹ egyetlen egyet, az 53. pontot emeli ki, ezenközben engem rendre szelektív forrásközléssel vádol. Ezzel szemben álljon itt az ítélet 55. pontja:

„Azonban a Bíróság felhívja a figyelmet arra, hogy a cikk célja az volt, hogy bemutassa az együttműködést, amivel a »társadalmi kapcsolatok« mindenféle kifejezett utasítás ellenére együttműködtek a nemzetbiztonsággal. A Nemzetbiztonsággal való szoros együttműködés elemzésére korlátozódva a Legfelsőbb Bíróság nem vette figyelembe azt, hogy K. Úr jelentései egyébként is elérhetőek lettek volna a kommunista rezsim számára, sem azt nem vette figyelembe, hogy az első rendű felperes (kérelmező) egyébként tagadhatatlanul támadó és túlzó jellegű kijelentéseit a totalitárius elnyomó rendszer szélesebb körű bemutatásának összefüggésében tette. Nem tekintette relevánsnak azt sem, hogy az első rendű felperes milyen összefüggésben és értelemben használta az »informálni« kifejezést (...) A cikk valóban azért íródott, hogy bemutassa, milyen szorosan működtek együtt a Belügyminisztérium és a »társadalmi szervezetek«, különösen, hogy milyen szoros volt a kapcsolat a belügyminisztérium és a pártfunkcionáriusok között.”

Citálhatom továbbá az ítélet 59. pontját:

„A Bíróság megállapítja, hogy bár az elsőrendű felperes nem bizonyította, hogy K. Úr a nemzetbiztonság megbízásából írt volna jelentéseket, mégis vitathatatlan az a tény, hogy mint párttitkár, készített jelentéseket a Dialógus-ügyről. A Bíróság megállapítja, hogy az »együttműködés« tágabb jelentéstartalmát kellett volna, hogy figyelembe vegyék.”

* A cím idézet a pécsi MSZMP VB 1985-ös beszámolójából.

** Történész, Országos Széchényi Könyvtár. E-mail: kungvary@gmail.com

¹ *Ungváry and Irodalom Kft. v. Hungary*, no. 64520/10., 2014. március 3-i ítélet.

Kiss hamis látszatot kelt annak sugallásával, hogy a „médiában való kiváló beágyazottságom” és az ügyemben eljáró egyes bírák irántam érzett „nimbusza” miatt ítélték a javamra az egyes bíróságok. Kettőnk közül Kiss László az a személy, aki mind 1989 előtt, mind 1989 után a hatalom birtokosa volt. Tárgyalásaira is szolgálati autójával érkezett, míg én a BKV-val. Ő alkotmánybíró, én pedig egy könyvtár egyszerű munkatársa vagyok. Ha valaki ebben az ügyben hivatali tekintéllyel rendelkezett, az nem én voltam. Kiss László ennek pontosan tudatában is van, amit leginkább az bizonyít, hogy amikor Lázár János akkori Fidesz-frakcióvezető rá nézve a tévé nyilvánossága előtt annál is terhelőbb kijelentéseket tett, mint amelyeket én tettem, őt nem perelte be. Nehéz ebben mást látnom, mint azt, hogy csak azzal szemben lép fel a jogi elrettentés eszközeivel, akit anyagi és társadalmi helyzete miatt kirekeszhetőnek tart.

Kiss téved abban, hogy azt állítja, a vele kapcsolatos kutatásaimat csak az után kezdtem meg, hogy ő ellenem büntető- és polgári eljárásokat helyezett kilátásba. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára szerencsére naplózza a kutatók látogatását. Ebből is megállapítható, hogy a Kiss Lászlóval is kapcsolatos állambiztonsági iratokat korábban kértem ki, mint ahogyan ő engem eljárásokkal fenyegetett volna. Érdeklődésem homlokterében eredetileg nem Kiss László állt, hanem a Janus Pannonius Tudományegyetem KISZ- és pártszervezetének képviselői általában, különös tekintettel arra, hogy egymáshoz képest hogyan viselkedtek. Való igaz, hogy látva Kiss azon igyekezetét, hogy jogi eszközökkel elhallgattasson, további kutatásokat kényszerültem az ügyben folytatni, ennek bizonyos terméseit pedig ezen a fórumon is megosztom az olvasóval – köszönhetően Kiss Lászlónak, aki ha nem perelt volna, nem kényszerített volna arra, hogy személyével külön foglalkozzam.

Kiss László valótlannal állítja, hogy nem volt semmi köze a Dialógus-csoporthoz, hiszen mint ahogyan a bírósági eljárások is nyilvánvalóvá tették, ő szedte le ennek a csoportnak a plakátját, és ő szólalt fel a csoport ellen. Ráadásul a plakátleszedést nem azzal indokolta, hogy arra nem kértek előzetesen engedélyt (egy olyan falíújságról szedette le, amelyre elvileg a KISZ mindent előzetes engedély nélkül kirakni engedett), hanem azzal, hogy „az országnak nincsen szüksége” ilyen szervezetre. Ezzel egyértelművé tette, hogy a független békemozgalmat ellenséges politikai szervezkedésnek értékeli.

Kiss László hamis látszatot kelt, amikor azt állítja, hogy magánéletébe, illetve családjá becsületébe „belegázoltam”. Semmilyen módon nem tárgyaltam Kiss László magánéletét, nem foglalkoztam sem házasságával, sem baráti körével és egyéb családi viszonyaival. Csak és kizárólag az érdekelt, hogy ő hogyan viszonyult a pártállamhoz.

Kiss László pártvonalon tanúsított túlbuzgóságát támasztja alá, hogy az Egyetemi Pártbizottság és a Párt Végrehajtó Bizottságának (VB) tagja, valamint az Egyetemi Pártbizottság I. titkárának helyettese volt, és ebben a funkcióban egyrészt ő írta az egyetem hangulatjelentéseit, másrészt ő készítette „a KISZ-szervezetek pártirányításának időszerű kérdései” című anyagot, ő számoltatta be 1983. október 17-én a VB ülésén „az egyetemi Szervezeti Bizottságban dolgozó kommunistákat”, ő referált 1983. október 31-én az egyetemi „információs munka” és az egyetemi hallgatói lapok kérdésében. Azaz ő volt az információk begyűjtője és elosztója, valamint gyakorlatilag az egyetem cenzora. A dokumentum szerint dr. Kiss László feladata „a hálózatépítés, kapcsolat a forráshelyekkel, információ begyűjtése és értékelése, információs anyag szerepe a helyi döntésekben, visszacsatolás, stb.” Ő készítette továbbá „A minősítésekkel, átsorolásokkal, valamint a kinevezésekkel kapcsolatos politikai-ideológiai követelmények helyi

értelmezésének és gyakorlatának főbb vonásai” című anyagot is. Ő értékelte ki rendszeresen a pártbizottsági VB előtt az információs jelentéseket. Az 1985. május 29-i VB-ülés is utal arra, hogy feladata „a hallgatói kommunikációs csatornák rendszeres figyelemmel kísérése” – ez szerintem nehezen értékelhető másképp, mint a pártvonalon folytatott állambiztonsági jellegű munka egyik megnyilvánulásaként. Ezt támasztja alá az MSZMP VB egyik 1983. évi jelentése is, amely kitér arra, hogy Kiss László az egyik felelőse annak, hogy a neki alárendelt „információfelelősök” az általuk „jól működtetett hálózat” munkáját foglalják össze.

Kiss azzal érvel, hogy ő „nem tanúsított készséget” az állambiztonsági munka iránt, ezért nem tekinthető hivatalos kapcsolatnak. Fel kell világosítanom arról, hogy a készséget nem úgy kellett tanúsítania, hogy jelentkezik egy állambiztonsági tisztnél azzal, hogy jelentéseket kíván írni, hanem úgy, hogy teljes erejével támogatja az MSZMP hivatalos politikáját. Arról, hogy Kiss ezen a téren mennyire volt aktív, árulkodóak az MSZMP Janus Pannonius Tudományegyetemi Bizottságának jegyzőkönyvei. Az 1983. évi egyik jegyzőkönyv kitér a pártbizottsági információs jelentésekre is, amelyeket most Kiss László jelentéktelen dolognak minősít (a bíróságon azt fejtette, hogy gyerekekkel írták ezeket egy gombóc fagyíért, és saját szerepét a Mókus őrsben betöltött mókamester szerepéhez hasonlította). 1983-ban azonban mindezt másképp látta: „gyakorlatilag alig akad olyan probléma, amelyet e részjelentések ne hoznának felszínre.” Az 1985. január 9-i VB-ülés beszámolója is megállapította, hogy :

„az intézmény vezetése spontaneitást nem engedhet meg (...) Helyesen akkor jár el, ha (...) szocialista értékorientációval, szelektív módon igyekszik megoldani feladatát [és a negatívnak minősített jelenségeket] leválasztja, visszaszorítja. Megállapítható, hogy ez utóbbi jellemző ránk. (...) Nem elég a negatív jelenségek felderítése és érték – vagy számszerű – minősítése, mindig fontosabb a saját soraik mobilizálása.”

Kiss a pártszervezetten belül az MSZMP keményvonalasaihoz tartozhatott, hiszen az 1984. február 27-i VB-ülésen a „feladatukat el nem látó KISZ-vezetők felelősségre vonását” követelte, leszedette a Dialógus plakátjait stb. Mi ez, ha nem az ideológiai azonosulási és együttműködési készség tanúsítása? Hozzá kell tennem, Kiss azon állítása, amely szerint ő mindezt teljesen spontán követte el, és ennek kapcsán semmilyen állambiztonsági sugallatot sem kapott, lehet hogy igaz, de szerintem rá nézve még inkább kompromittáló, hiszen azt bizonyítja, hogy neki még csak instrukciókra sem volt szüksége ahhoz, hogy megvalósítsa az állampárt elnyomó politikáját.

Kiss László állandóan úgy tesz, mintha a pártszervezeteknek semmi köze sem lett volna az állambiztonság munkájához. Ez vitánk legfőbb oka. A fentebb felsorolt és bizonyíthatóan Kisshez köthető tevékenységeket én úgy tekintem, mint az állambiztonság társadalmi kapcsolatának megnyilvánulásait, ő pedig azt állítja (ha jól értem), hogy egy egyetemi pártszervezetnek a III/III-hoz gyakorlatilag semmi köze sem volt, csupán véletlen egybeesés hogy ő ugyanazt tette, mint amit az állambiztonság másutt kívánatos célként megfogalmazott.

Ezzel szemben Magyarországon (is) az állampárt irányította az állambiztonságot, és nem az állambiztonság a pártot. Mindez országos, megyei és egyetemi szinten is tükröződött. Kiss annak a pártnak volt választott tisztségviselője, amely vezetőin keresztül megszabta az állambiztonság ellenségképét, céljait és feladatait. Ezek ugyanúgy kötelezőek voltak Kissre mint az ál-

lambiztonságra – bár hozzá kell tennem, hogy a pécsi Dialógus-ügy éppen azért érdekes, mert a ‘kötelezett’ pártfunkcionáriusok teljesen más mértékben azonosultak a követendő politikával. Az állambiztonság nem tett mást, mint végrehajtotta az MSZMP politikáját, amelyet többek között információs jelentéseivel és pártvezetői tevékenységével Kiss is alakított.

Egy dologban feltétlen egyetértek Kiss Lászlóval, aki azóta is perekkel fenyegetőzik. Az egész eljárást rendkívül tanulságosnak tartom. Bízom benne, hogy az Olvasó is erre a következtetésre jut.
